

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ANATOLIAN STUDIES, vol. I 1951. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara.

Ἡ μεταπολεμικὴ ἀνασκαφικὴ δραστηριότης τῆς Ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης ἐν Τουρκίᾳ ἐξεδηλώθη διὰ τῆς αἰσίας ἐμφανίσεως τοῦ πρώτου τόμου τοῦ νέου ἀρχαιολογικοῦ περιοδικοῦ ἐκ σελίδων 147.

Ἐν ἀρχῇ δημοσιεύεται ἐκθεσις περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἀνακαλύψεων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν κατὰ τὰ ἔτη 1949—50 καὶ ἀκολουθοῦσι τρεῖς δημοσιεύσεις περὶ Ἀγγλικῶν ἢ Ἀγγλοτουρκικῶν ἀνασκαφῶν :

1) Εἰς Πολατλί περὶ τὰ 70 χιλιομ. μακρὰν τῆς Ἀγκύρας καὶ περὰ τὴν σιδηροδρ. γραμμὴν πρὸς Κωνσταντινούπολιν, ἀνέσκαψεν ὁ Seton Lloyd μετὰ τοῦ Nuri Gökcce λόφον, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ καταστρέφεται ὑπὸ τῶν χωρικῶν. Ὁ λόφος ἐσχηματίσθη βαθμηδὸν διὰ τῆς συνεχοῦς κατοικίας ἐπὶ χιλιετηρίδας. Αἱ διαστάσεις του προέδιδον ἀπλοῦν χωρίον, ἀλλ' ἡ σκαφὴ ἐγένετο πρὸς πορισμὸν στρωματογραφικῶν δεδομένων. Ἦνοίχθησαν 5 τάφροι καὶ προέκυψαν τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα. Τριάκοντα διάφορα στρώματα παρουσιάσθησαν, ὧν τὸ κατώτατον ἀνήκει εἰς τὴν χαλκολιθικὴν περίοδον, τὰ δὲ ὑπόλοιπα εἰς τὰς περιόδους τοῦ χαλκοῦ τῆς 3ης καὶ 2ας χιλιετηρίδος. Ὁρθογώνια οἰκοδομήματα εὐρέθησαν εἰς τινὰ στρώματα, ὀκλάζοντες νεκροὶ ἐντὸς κιβωτοσχημῶν τάφων καὶ ἄφθονος κεραμεικὴ. Μεταξὺ τῶν σχημάτων ἀπαντᾷ καὶ τὸ «δέπας ἀμφικύπελλον» τῆς Τροίας. Ἀκολουθεῖ λεπτομερὴς ἀνθρωπολογικὴ ἐξέτασις τῶν ἀνθρωπίνων σκελετῶν, ἐρευνα ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ἐκ πυρίτου καὶ ὀψιανοῦ καὶ τέλος χημικαὶ ἀναλύσεις τῶν ἐκ μετάλλου ἀντικειμένων.

2) Ἀκολουθεῖ μελέτη περὶ Harran ὑπὸ Seton Lloyd καὶ William Brice μετὰ μιᾶς προσθήκης ὑπὸ C. J. Gadd. Τὸ Χαρράν ἦτο σπουδαιοτάτη πόλις καὶ κόμβος συγκοινωνιῶν εἰς τὴν Β. Μεσοποταμίαν (πρὸς Ἀνατ. τῆς Ἀντιοχείας). Τὰ εῤεῖπια τῆς πόλεως, ὡς καὶ αἱ περὶ αὐτῆς ἀρχαῖαι εἰδήσεις μαρτυροῦν περὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς. Ὡς γνωστόν, συνδέεται καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ. Τὰ εῤεῖπια τοῦ μεγάλου τζαμίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἠσχολήθησαν καὶ ἄλλοι καὶ ὁ Strzygowski ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα ἔχνη ἐκ πάσης ἐποχῆς εἶναι πάντα ἀτελῶς γνωστά. Ἦτο μέχρι τοῦδε δυσκόλως προσιτὴ περιοχὴ καὶ ἀνασκαφαὶ δὲν ἔγιναν. Ἡ παροῦσα μελέτη δὲν ὑπῆρξε καὶ αὕτη ἀνασκαφικὴ. Ἐγένετο μόνον λεπτομερὲς σχέδιον καὶ ἐπιφανειακὴ μελέτη πάν-

των τῶν δρατῶν ἐρειπίων. Τουλάχιστον ἀπὸ τῆς Β΄ χιλιετηρίδος ὑπῆρχεν ἑνταῦθα ὠχυρωμένη μεγάλη πόλις, δευτέρα μόνον τῆς Ἀσσοῦρ. Ἡ λατρεία τῆς σελήνης (ἢ μιᾶς σεληνιακῆς θεότητος), προφανῶς κληρονομία ἐκ τοῦ σεληνιακοῦ θεοῦ Σιν (Ναννάρ), ὅστις ἐλατρεύετο ἐν Ἀσσυρίᾳ ἑντατικῶς, ἐσυνεχίσθη κατὰ παράδοσιν μέχρι τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς πρώτης μ. Χ. χιλιετηρίδος. Περὶ τὰ τέλη τῆς Ἀρχαιότητος τὸ Χαρρὰν ὑπῆρξε μάρτυς δύο σημαντικῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τῆς ἥττης τοῦ Κράσσου ὑπὸ τῶν Πάρθων καὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Καρακάλλα ὑπὸ τοῦ Μοκρίνου (55 π. Χ. καὶ 217 μ. Χ.). Ἐν τέλει τῆς μελέτης δημοσιεύεται μία στήλη καὶ τὰ ὀλίγα εὐρήματα ἐπιφανείας.

3) Ὁ γνωστὸς καὶ ἐκ τῶν ἐκ Κρήτης ἀνασκαφῶν του Sinclair Hood δημοσιεύει ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐν Tabara el Anrad ἀνασκαφῶν του τοῦ 1948 - 49. Ὁ λόφος («τελλ») τῆς Ταβάρα κεῖται περὶ τὰ 20 λεπτὰ ἀνατολικῶς τοῦ Atchana, ἔνθα ἐγένοντο αἱ γνωσταὶ ἔρευναι τοῦ Sir L. Woolley, οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Ἀντιοχείας. Ἡ σπουδαιότης τῆς νέας τοποθεσίας ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι δίδει πλήρη εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου τῆς πεδιάδος τοῦ Ἀμούκ, ὅστις ὀνομάζεται Κιρβὲτ Κεράκ. Αἱ δύο τάφροι τῆς ἀνασκαφῆς ἀπεκάλυψαν τὴν ὑπαρξιν ἐπὶ τὰ ἐπαλλήλων στρωμάτων, μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ ἀνωτάτου, ὃπερ ἀνήκει εἰς τὴν πρώιμον ἐποχὴν τοῦ σιδήρου. Τὰ τέσσαρα ἀνώτατα στρώματα εἶναι τοῦ κυρίως πολιτισμοῦ Κιρβὲτ Κεράκ, τὰ δύο ἐπόμενα δεικνύουν συγγένειαν πρὸς τοὺς πρώιμους χαλκοῦς πολιτισμοὺς τῆς Μεσοποταμίας (Οὐρούκ ἰδίως) καὶ τὸ τελευταῖον ἀνήκει εἰς τὴν χαλκολιθικὴν περίοδον. Λεῖψανα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ λεῖψανα ταφῶν παρουσιάσθησαν εἰς διάφορα στρώματα. Ἡ κεραμικὴ εἶναι στιλβωτή, ἐγγάρακτος καὶ ἐνίοτε γραπτή. Γίνεται προσπάθεια, κατόπιν λεπτομεροῦς καταγραφῆς τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων ἐκάστου στρώματος, ὅπως συσχετισθῶσι ταῦτα πρὸς ἀνάλογα εὐρήματα γειτονικῶν περιοχῶν καὶ πολιτισμῶν. Περίεργα εἶναι μερικὰ πεταλοειδῆ πήλινα σκεύη μετὰ τριῶν καθέτων προεξοχῶν, κοσμουμένων ἀνθρωπομορφικῶς. Ταῦτα εὐρέθησαν εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα καὶ ἐρμηνεύονται ὑπὸ τοῦ ἀνασκαφέως ὡς στηρίγματα ἄλλων ἀγγείων (Pot Stands). Παρόμοια σκεύη εἶναι γνωστὰ καὶ ἐξ Ἀλισάρ.

ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ